

Programación de Viola

Índice

1.	Introdución	5
1.1	Marco Legal	5
1.2	Características do centro.....	6
1.3	Características do alumnado	7
2.	Obxectivos xerais das ensinanzas musicais	9
2.1	Grao elemental.....	9
2.2	Grao Profesional	10
3.	Obxectivos específicos das ensinanzas musicais	11
4.	Obxectivos, contidos e criterios de avaliación da materia de viola ...	13
4.1	Grao elemental da materia de Viola	13
4.2	Grao profesional da materia de Viola	13
5.	Metodoloxía.....	14
5.1	Principios metodolóxicos	14
5.2	Métodos didácticos.....	15
6.	Atención á diversidade.....	16
7.	Temas transversais	17
7.1	Educación en valores	17
7.2	Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC´s) ...	18
8.	Actividades culturais e de promoción das ensinanzas.....	19
8.1	Actos institucionais.....	19
8.2	Cursos e clases maxistras.....	20
8.3	Audicións.....	20
8.4	Outros	20
9.	Secuenciación por cursos	21
9.1	Curso: 1º de grao elemental	21
9.1.1	Obxectivos	21
9.1.2	Contidos.....	21
9.1.3	Avaliación	22
9.1.4	Criterios para a concesión de ampliación de matrícula	23
9.1.5	Medidas de recuperación	23
9.1.6	Recursos didácticos.....	24
9.2	Curso: 2º de grao elemental	25
9.2.1	Obxectivos	25
9.2.2	Contidos.....	25
9.2.3	Avaliación	25
9.2.4	Criterios para a concesión de ampliación de matrícula	27
9.2.5	Medidas de recuperación	27

9.2.6	Recursos didácticos.....	27
9.3	Curso: 3º de grao elemental.....	28
9.3.1	Obxectivos.....	28
9.3.2	Contidos.....	28
9.3.3	Avaliación.....	28
9.3.4	Criterios para a concesión de ampliación de matrícula.....	30
9.3.5	Medidas de recuperación.....	30
9.3.6	Recursos didácticos.....	30
9.4	Curso: 4º de grao elemental.....	31
9.4.1	Obxectivos.....	31
9.4.2	Contidos.....	31
9.4.3	Avaliación.....	32
9.4.4	Medidas de recuperación.....	33
9.4.5	Recursos didácticos.....	33
9.5	Curso: 1º de grao profesional.....	35
9.5.1	Obxectivos.....	35
9.5.2	Contidos.....	35
9.5.3	Avaliación.....	35
9.5.4	Criterios para a concesión de ampliación de matrícula.....	37
9.5.5	Medidas de recuperación.....	37
9.5.6	Recursos didácticos.....	37
9.6	Curso: 2º de grao profesional.....	39
9.6.1	Obxectivos.....	39
9.6.2	Contidos.....	39
9.6.3	Avaliación.....	40
9.6.4	Criterios para a concesión de ampliación de matrícula.....	41
9.6.5	Medidas de recuperación.....	41
9.6.6	Recursos didácticos.....	41
9.7	Curso: 3º de grao profesional.....	43
9.7.1	Obxectivos.....	43
9.7.2	Contidos.....	43
9.7.3	Avaliación.....	44
9.7.4	Criterios para a concesión de ampliación de matrícula.....	45
9.7.5	Medidas de recuperación.....	45
9.7.6	Recursos didácticos.....	45
9.8	Curso: 4º de grao profesional.....	47
9.8.1	Obxectivos.....	47
9.8.2	Contidos.....	47
9.8.3	Avaliación.....	48
9.8.4	Criterios para a concesión de ampliación de matrícula.....	49
9.8.5	Medidas de recuperación.....	49
9.8.6	Recursos didácticos.....	49
9.9	Curso: 5º de grao profesional.....	51
9.9.1	Obxectivos.....	51
9.9.2	Contidos.....	51

9.9.3	Avaliación	52
9.9.4	Criterios para a concesión de ampliación de matrícula	53
9.9.5	Medidas de recuperación	53
9.9.6	Recursos didácticos.....	53
9.10	Curso: 6º de grao profesional	55
9.10.1	Obxectivos.....	55
9.10.2	Contidos.....	55
9.10.3	Avaliación	56
9.10.4	Medidas de recuperación	57
9.10.5	Recursos didácticos.....	57
10.	Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica	59
11.	Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento.	60
12.	ANEXOS.....	61
12.1	Probas de acceso 1º de grao profesional	61
12.2	Probas de acceso a outros cursos.....	61
12.3	Premios Fin de Grao	61
12.3.1	Contidos da proba	61
12.3.2	Criterios de avaliación	61
12.3.3	Criterios de cualificación.....	62
12.4	Folla de calibración para audicións e/ou probas instrumentais	62

1. Introducción

A presente Programación Didáctica de Viola está baseada na secuenciación dos obxectivos, contidos e criterios de avaliación ao longo dos catro cursos do grao elemental e dos seis de que consta o grao profesional, e foi realizada polo profesorado do departamento de percusión de acordo co currículo oficial vixente para a materia e co proxecto educativo do centro, como así establecen os artigos 5º e 10º do capítulo II dos Decretos 198/2007 e 203/2007, do 27 de setembro, respectivamente.

Este documento inclúe, ademais dos obxectivos e contidos, a metodoloxía que se vai a seguir (indicando materiais e recursos didácticos que se empregarán), a avaliación e os seus tipos, procedementos e ferramentas (tanto da aprendizaxe coma da ensinanza e da propia programación), a atención á diversidade, e outras informacións que consideramos de interese e necesidade para levar a cabo o proceso de ensinanza-aprendizaxe.

Entendemos esta programación didáctica como un instrumento flexible, que permite adaptarse ás circunstancias concretas do alumnado en cada momento do seu proceso de aprendizaxe, pero ao mesmo tempo, tamén como marco de referencia que lle dá forma á nosa ensinanza garantizando que aqueles alumnos e alumnas dun mesmo nivel, e incluso con diferente profesorado, poidan acceder a unha ensinanza que favoreza a consecución dunhas competencias mínimas equiparables.

1.1 Marco Legal

Para a elaboración desta programación didáctica tivéronse en conta os seguintes documentos legais, clasificados atendendo á súa data de publicación, de menor a maior antigüidade:

- **ORDE do 29 de setembro de 2015** pola que se convocan os premios extraordinarios nas ensinanzas artísticas profesionais nas modalidades de música, danza e de artes plásticas e deseño na Comunidade Autónoma de Galicia, correspondentes ao curso 2014/15. DOG do 6 de outubro de 2015.
- **DECRETO 229/2011**, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensinanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. DOG 21 de decembro de 2011.
- **CIRCULAR 15/2011** da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa pola que se ditan instrucións para determinados aspectos do funcionamento dos conservatorios elementais e profesionais de música e danza.

- **ORDE do 4 de agosto de 2011** pola que se desenvolve o Decreto 223/2010, do 30 de decembro, polo que se establece o Regulamento Orgánico dos conservatorios elementais e profesionais de música e de danza da Comunidade Autónoma de Galicia. DOG do 18 de agosto de 2011.
- **DECRETO 223/2010**, do 30 de decembro, polo que se establece o Regulamento orgánico dos conservatorios elementais e profesionais de música e de danza da Comunidade Autónoma de Galicia. DOG do 19 de xaneiro de 2011.
- **ORDE do 28 de xullo de 2008**, pola que se regulan as probas de acceso ás ensinanzas profesionais de música dispostas no Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música. DOG do 18 de agosto de 2008.
- **CIRCULAR 21/2008** da Dirección Xeral de Formación Profesional e Ensinanzas Especiais, pola que se regula a avaliación e cualificación dos alumnos e das alumnas que cursan as ensinanzas elementais de música e danza dispostas nos decretos 196/2007, do 20 de setembro e 198/2007, do 27 de setembro, polos que se establece a ordenación das ensinanzas de grao elemental de danza e de música, respectivamente.
- **ORDE do 8 de febreiro de 2008**, pola que se regula a avaliación e cualificación do alumnado que cursa as ensinanzas profesionais de música que se establecen na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. DOG do 26 de febreiro de 2008.
- **DECRETO 198/2007**, do 27 de setembro, polo que se establece a ordenación do grao elemental das ensinanzas de réxime especial de música. DOG do 25 de outubro de 2007.
- **DECRETO 203/2007**, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música. DOG do 31 de outubro de 2007.
- **CIRCULAR 9/2007** da Dirección Xeral de Formación Profesional e Ensinanzas Especiais, pola que se ditan instrucións sobre o desenvolvemento das ensinanzas elementais e profesionais de música establecidas na Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación.

1.2 Características do centro

O Conservatorio Profesional de Música de Vigo é un centro público creado no ano 2003 despois da separación obrigatoria tal e como dispoñía a Lei Orgánica 1/1990 Xeral de Ordenación Educativa do Conservatorio Superior de Música de Vigo.

Sito na rúa Fotógrafo Felipe Prósperi s/n, entre a Avenida da Florida e Praza da

Miñoa, o centro conta con instalacións axeitadas ás ensinanzas musicais, resultando un tanto escaso de espazos para a demanda que unha cidade como Vigo fai das ensinanzas musicais.

O centro sitúase na bisbarra de Vigo, zona amplamente industrializada. A actividade musical da zona xira en torno á existencia de un grande número de bandas populares e coros onde moitos/as alumnos/as reciben unha formación musical inicial. Existen tamén na zona un número importante de escolas de música públicas e privadas, e nos últimos anos tamén se crearon varias formacións do ámbito orquestral.

O propio Conservatorio e algunhas entidades privadas (bancos, fundacións, sociedade filarmónica, etc.) programan actividades musicais. A cidade carece de fonoteca pública e de biblioteca musical especializada (a excepción da do propio centro).

A maiores da actividade docente da ensinanza de música, no Centro realízanse diferentes actividades extraescolares e complementarias co obxectivo de completar a formación do alumnado: concertos, conferencias e cursos de especialización, e outros.

A ensinanza que se imparte no Conservatorio Profesional de Música de Vigo é a de música, regulada pola Lei 2/2006, do 3 de maio, de Educación e polo Real Decreto 1577/2006, do 22 de decembro polo que se fixan os aspectos básicos das ensinanzas profesionais de música, sendo na Comunidade Autónoma de Galicia os decretos polos que se regula o grao elemental e profesional o 198/2007, do 27 de setembro, e 203/2007, do 27 de setembro.

1.3 Características do alumnado

O centro conta cunha media de 640 alumnos e alumnas, variando a súa procedencia segundo a idade e o curso que realizan. Así, a maioría dos discentes do grao elemental pertencen á bisbarra de Vigo, agás algúns que veñen para cursar especialidades que non se imparten noutros conservatorios da provincia.

As principais motivacións para o estudo neste Centro son:

- A obtención dun título que lles abra saídas profesionais, e que posibilita a continuidade de estudos no grao superior de música.
- A calidade da ensinanza.
- A ubicación do Conservatorio.

As expectativas de futuro do alumnado varían segundo o grao no que se atopan: os/as alumnos/as de grao elemental teñen como principal obxectivo obter unha formación que lles permita gozar da música e poder continuar os seus estudos. O alumnado do grao profesional manifesta as súas preferencias por dedicarse á docencia e á práctica instrumental (orquestra, banda, coro, cámara, solista, etc.), e, se cadra, continuar os seus estudos nun Conservatorio Superior de Música.

No estudo individual do alumnado resalta o esforzo, a análise do repertorio e a

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN, UNIVERSIDADE
E FORMACIÓN PROFESIONAL

Conservatorio Profesional de Música de Vigo

UNIÓN EUROPEA

Fondo Social Europeo
O FSE inviste no teu futuro

CMUS **VIGO**
Conservatorio Profesional de Música

Fotógrafo Felipe Prósperi s/n
36209 Vigo
Tfno: 986213395 Fax: 986206131
cmus.profesional.vigo@edu.xunta.es
<http://cmusvigo.gal>

comprensión do mesmo. Como gran problema sobresa a falta de tempo, especialmente no grao profesional, debido á gran cantidade de horas que o alumno pasa no seu centro de ensinanza obrigatoria. Outros problemas son a falta de organización, de constancia e concentración no estudo.

O clima existente entre o alumnado e o profesorado do centro é óptimo, sendo este un dos valores máis apreciados por ambas partes.

É de destacar que as preferencias do alumnado no seu tempo de lecer, sigan relacionadas coa música, debido á importancia que dan á asistencia a concertos ou á escoita da mesma na casa. As outras afeccións do alumnado do Conservatorio Profesional de Música de Vigo son a lectura e os deportes.

Como conclusión, extraemos que ao ser este un centro de ensanzas artísticas o grao de satisfacción do alumnado co centro é alto, por non ser obrigatorios os devanditos estudos.

2. Obxectivos xerais das ensinanzas musicais

2.1 Grao elemental

O artigo 2º do capítulo I do Decreto 198/2007, do 27 de setembro, polo que se establece a ordenación do grao elemental das ensinanzas de réxime especial de música, indica que a finalidade deste grao é promover a autonomía do alumnado para que a súa capacidade de expresión musical adquira a calidade artística necesaria que permita acceder ao grao profesional.

Esta finalidade acadaríase coa consecución dos obxectivos ou capacidades ao longo dos catro cursos dos que consta o grao elemental e que o artigo 3º do capítulo I do mesmo Decreto enumera:

- a) Apreciar a importancia da música como linguaxe artística e medio de expresión cultural dos pobos e das persoas.
- b) Expresarse con sensibilidade musical e estética para interpretar a música de diferentes épocas e estilos, gozar con ela e enriquecer as propias posibilidades de comunicación e de realización persoal.
- c) Coñecer e valorar a importancia da respiración e do dominio do propio corpo no desenvolvemento da técnica instrumental, da calidade do son e da interpretación.
- d) Relacionar os coñecementos musicais coas características da escritura e da literatura do instrumento da especialidade, coa finalidade de adquirir as bases que permitan desenvolver a interpretación artística.
- e) Interpretar en público, coa necesaria seguridade en si mesmo, para vivir a música como medio de comunicación.
- f) Interpretar música en grupo habituándose a escoitar outras voces ou instrumentos, e adaptarse harmónicamente ao conxunto.
- g) Ser consciente da importancia do traballo individual e adquirir a capacidade de escoitarse e ser crítico consigo mesmo.
- h) Valorar o silencio como elemento indispensable para o desenvolvemento da concentración, a audición interna e o pensamento musical.
- i) Ser consciente da importancia dunha escoita activa como base imprescindible na formación de futuros profesionais.
- j) Fomentar a utilización do patrimonio musical en xeral, e a do galego en particular, como medio indispensable no enriquecemento da persoa e da súa formación musical.

2.2 Grao Profesional

O Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música, indica no artigo 2º que a súa finalidade é proporcionarlle ao alumnado unha formación artística de calidade e garantir a cualificación dos futuros profesionais da música, ordenándose en catro funcións básicas: formativa, orientadora, profesionalizadora e preparatoria para estudos posteriores.

Esta finalidade acádase ao longo dos seis cursos dos que consta este grao coa consecución dos seguintes obxectivos que aparecen enumerados no artigo 3º do mesmo Decreto:

- Habitarse a escoitar música e establecer un concepto estético que permita fundamentar e desenvolver os propios criterios interpretativos.
- Desenvolver a sensibilidade artística e o criterio estético como fonte de formación e enriquecemento persoal.
- Analizar e valorar a calidade da música.
- Coñecer os valores da música e optar polos aspectos xurdidos dela máis axeitados para o desenvolvemento persoal.
- Participar en actividades de animación musical e cultural que permitan vivir a experiencia de transmitir o gozo da música.
- Coñecer e empregar con precisión o vocabulario específico relativo aos conceptos científicos da música.
- Coñecer e valorar o patrimonio musical como parte integrante do patrimonio histórico e cultural.
- Tomar conciencia da importancia dunha escoita activa como base imprescindible na formación de futuros profesionais.
- Fomentar a utilización do patrimonio musical en xeral, e a do galego en particular, como medio indispensable no enriquecemento da persoa e da súa formación musical.

3. Obxectivos específicos das ensinanzas musicais

A diferenza do Decreto 198/2007, que establece a ordenación do currículo das ensinanzas elementais, no Decreto 203/2007 de ordenación das ensinanzas profesionais recóllense no artigo 6º os obxectivos específicos destas, que serán desenvolvidos de xeito máis concreto no currículo de cada materia e que citaremos nos seguintes apartados deste mesmo punto.

Estes obxectivos específicos ou capacidades que deben ser adquiridos polo alumnado do grao profesional das ensinanzas de música son:

- a) Superar con dominio e capacidade crítica os contidos e os obxectivos formulados nas materias que compoñen o currículo da especialidade elixida.
- b) Coñecer os elementos básicos das linguaxes musicais, as súas características, as funcións e as transformacións nos contextos históricos.
- c) Utilizar o oído interno como base da afinación, da audición harmónica e da interpretación musical.
- d) Formar unha imaxe axustada das posibilidades e das características musicais de cada un, tanto a nivel individual como en relación co grupo, coa disposición necesaria para saber integrarse como un membro máis del ou para actuar como responsable do conxunto.
- e) Compartir vivencias musicais de grupo na aula e fóra dela que permitan enriquecer a relación afectiva coa música, a través do canto e da participación instrumental en grupo.
- f) Valorar o corpo e a mente para utilizar con seguridade a técnica e poder concentrarse na audición e na interpretación.
- g) Relacionar e aplicar os coñecementos adquiridos en todas as materias que compoñen o currículo, nas vivencias e nas experiencias propias para acadar unha interpretación artística de calidade.
- h) Coñecer e aplicar as técnicas do instrumento ou da voz de acordo coas exixencias das obras.
- i) Adquirir e demostrar os reflexos necesarios para resolver eventualidades que xurdan na interpretación.
- j) Cultivar a improvisación e a transposición como elementos inherentes á creatividade musical.
- k) Interpretar individualmente ou dentro da agrupación correspondente obras escritas en todas as linguaxes musicais, afondando no coñecemento dos estilos e das épocas, así como nos recursos interpretativos de cada un destes.
- l) Actuar en público con autocontrol, dominio da memoria e capacidade

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN, UNIVERSIDADE
E FORMACIÓN PROFESIONAL
Conservatorio Profesional de Música de Vigo

UNIÓN EUROPEA
Fondo Social Europeo
O FSE inviste no teu futuro

CMUS VIGO
Conservatorio Profesional de Música

Fotógrafo Felipe Prósperi s/n
36209 Vigo
Tfno: 986213395 Fax: 986206131
cmus.profesional.vigo@edu.xunta.es
<http://cmusvigo.gal>

comunicativa.

4. Obxectivos, contidos e criterios de avaliación da materia de viola

4.1 Grao elemental da materia de Viola

No Anexo II do Decreto 198/2007, do 27 de setembro, polo que se establece a ordenación do grao elemental das ensinanzas de réxime especial de música, establécense os obxectivos, contidos e criterios de avaliación sobre os que se basa a presente programación.

4.2 Grao profesional da materia de Viola

En canto aos elementos curriculares do grao profesional que serviron de base para a elaboración desta programación, estes pódense consultar no Anexo II do Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música

5. Metodoloxía

Pola propia natureza da ensinanza da Viola, ao ter unha maior carga de traballo individual, as técnicas de ensinanza serán individuais e activas, e o método a empregar será a autoaprendizaxe guiada, onde o profesor en cada clase orientará e motivará ao alumnado para a busca, procesamento e aplicación da información necesaria, así como a aprendizaxe por proxectos, xa que estes coñecementos que adquirirá poranse en práctica nas metas ou proxectos establecidos, desde a preparación de obras e estudos hasta un programa de concerto.

Para dar reposta a todo o anterior, e de xeito xeral, as estratexias metodolóxicas adaptaranse á madurez do alumnado e aos factores contextuais da clase, como son o tempo dispoñible e os espazos e recursos cos que se conte.

5.1 Principios metodolóxicos

Os principios que rixen a elaboración desta programación didáctica dotándoa de coherencia e sentido son:

- **Actividade:** O carácter instrumental da especialidade de viola require da práctica, polo que o principio de que as cousas se aprenden facéndoas vai implícito na nosa ensinanza.
- **Autonomía:** Cada alumno/a será orientado nas súas clases individuais e nos ensaios colectivos, ensinándolle a traballar de forma independente e a tomar decisións por si mesmo.
- **Creatividade:** Ao tratarse dunha ensinanza artística, toda actividade que realicemos tratará de estimular o pensamento e a imaxinación, buscando conseguir que os nosos alumnos non repitan soamente o que decimos e pedimos.
- **Individualización:** A nosa ensinanza da materia é individual a maior parte do tempo, algo que nos facilita que en cada clase se teña en conta a dimensión persoal e afectivo social de cada alumno ou alumna.
- **Flexibilidade e diversidade de estratexias didácticas:** Co fin de conseguir os obxectivos propostos poderemos realizar as adecuacións que fosen precisas na temporalización dos contidos.
- **Convivencia:** Nos casos en que as actividades da nosa ensinanza requiran de traballo en equipo fomentárase en todo momento un clima de cordialidade e respecto entre o alumnado.
- **Significación:** Esta será unha das vías de motivación que empregaremos, presentando o que se aprende como algo que será útil noutras situacións, que terá aplicación reais.

- **Interdisciplinabilidade:** Buscaremos relacionar os contidos da nosa materia cos das outras materias do currículo que cursa o noso alumnado para dotalos dunha maior significación

5.2 Métodos didácticos

Á hora de decidir os métodos didácticos para esta programación didáctica tivéronse en conta os seguintes enfoques:

- **Modelo constructivista:** Tomando como idea principal que o coñecemento é unha construción persoal na que o/a alumno/a elabora significados propios a partir duns coñecementos previos, a través dunha actividade intelectual e práctica.
- **Aprendizaxe significativa:** Este modelo de aprendizaxe está moi relacionado co constructivista, xa que a adquisición de coñecemento polo alumno realízase construíndo sobre os seus propios esquemas, sumando información sobre a que xa ten, que lle será útil para aplicar noutras situacións.

Para que esto se produza, debemos ter en conta ao longo de toda actividade:

- a) Que o alumnado teña unha boa actitude, algo que se consegue facéndolle ver que o que están a facer ten sentido, é dicir ten unha razón, unha finalidade, así como fomentando o bo clima de clase, a autoconfianza, etc.
- b) Que o que se ensine presente unha estrutura lóxica dentro da materia, enfocando o traballo de forma globalizadora.
- c) Que as novas aprendizaxes se relacionen cos coñecementos previos, é dicir, os contidos deben ter significatividade psicolóxica.
- d) Que sexan conscientes da importancia do estudo individual, fomentando o interese e o respecto polo hábito de estudo e ensinándolles a maneira de que ese tempo sexa eficiente.

6. Atención á diversidade

A diversidade constitúe un valor que enriquece e diversifica a realidade, esixindo no plano educativo unha maior atención por parte do profesorado.

É un feito que o alumnado que accede a un conservatorio presenta diferenzas individuais e non aprenden ao mesmo ritmo nin teñen as mesmas capacidades, polo que será labor do profesorado adecuar a práctica docente ás necesidades e características do alumnado.

Para dar resposta á diversidade, desde a clase de viola teremos en conta as seguintes pautas:

- Traballar con materiais abertos e flexibles, que plantexen diversas estratexias para o logro dos coñecementos.
- Ter en conta as diferenzas individuais e de grupo que se detectan na avaliación inicial: os intereses dos nenos, o contacto que tiveron coas actividades, as destrezas adquiridas, etc.
- Buscar orientación externa, de ser necesario, co propio centro como mediador.
- Respetar o ritmo de aprendizaxe de cada alumna.
- Diversificar as actividades para lograr os obxectivos.
- Plantexar actividades de diferente dificultade e integrar as alumnas na máis apropiada ao seu nivel.
- Fomentar a pedagogía do éxito, é dicir, valorar os pequenos logros de cada un e considerar positivamente o seu proceso de aprendizaxe.
- Potenciar o traballo das actitudes para lograr o respecto de todas

A atención á diversidade constitúe un indicador moi positivo da saúde do noso sistema educativo, xa que un sistema que tamén intenta dar resposta a todos eses nenos e nenas con deficiencias a nivel persoal e con características cognitivas por encima da media, é un sistema educativo cercano ás necesidades reais do educando. Neste sentido a nosa programación didáctica intentará establecer os instrumentos necesarios, en consonancia cos outros documentos do centro, para lograr unha educación musical comprensiva e de calidade.

7. Temas transversais

A nosa materia tamén trata esta serie de elementos transversais que son abordados desde cada unha das diferentes asignaturas que comprenden o currículo das ensinanzas de réxime especial de música, e que nos dan a oportunidade de reflexionar sobre a dimensión máis persoal da educación.

7.1 Educación en valores

Á hora de abordar a educación en valores seguiranse as seguintes consignas:

- A **educación ambiental** tratarémola a través do coidado pola produción excesiva de sons por parte do alumnado, a concienciación sobre contaminación acústica, e a través da importancia que se lle debe de dar ao silencio como marco de calquera actividade musical.
- En canto á **educación para a saúde**, abordarémola a través da práctica corporal, aprendendo a apreciar e valorar o propio corpo e as súas posibilidades de movemento, tendo en conta e incidindo sobre a educación postural e a adquisición dun correcto tono muscular. Ademais, a música, polos seus compoñentes afectivos, fisiolóxicos e intelectuais, tamén incide de forma positiva no equilibrio persoal e anímico das persoas.
- No referente á **educación para a igualdade de sexos**, partiremos de que a música non está relacionada co sexo do alumnado, e de que toda actividade musical en grupo partirá do principio de integración, de colaboración e de respecto mutuo entre os integrantes da clase independentemente do sexo ao que pertencen.
- A **educación para a paz e a tolerancia** traballarase a partir de pezas doutras culturas e das relacións que se establezan coas persoas da contorna.
- A **educación para o lecer** traballarase a partir do concepto productivo do ocio, a través da asistencia a concertos, audicións, recitais e outras actividades culturais, ademais de fomentar a escoita de música e a lectura de libros relacionados co traballado en clase.
- En canto á **educación do consumidor** trataremos que o alumnado adquira unha actitude crítica ante o fenómeno musical, axudándolles a forxar un criterio á hora de decantarse por diferentes versións, e propiciando dese modo un aumento da súa capacidade de elección á hora de consumir música.
- Para rematar, a **educación moral e cívica** abordarémola ao ter presente o respecto ás normas e a necesidade da súa existencia como poden ser á hora de tocar en grupo: a entrada simultánea, o mantemento do plano sonoro adecuado, a actitude de escoita e respecto aos

demáis... Todas estas normas estarían referidas aos compañeiros, ao material da aula, ao profesor, etc.

7.2 Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC's)

Hoxe en día é difícil pensar nun modelo pedagóxico que non se complemente cos recursos tecnolóxicos, permitindo unha formación máis completa e posibilitando unha renovación na pedagogía e na didáctica. A educación ten que avanzar ao paso da sociedade co fin de enriquecerse mutuamente.

Algúns dos recursos que utilizaremos na materia de viola son:

- Páxinas web, como imslp.org, nas que o alumnado terá acceso a gran cantidade de partituras sen dereitos de autor, e nas que ademáis do repertorio orixinal para o seu propio instrumento, atopará arranxos e grandes obras camerísticas, orquestrais, etc, que enriquecerán a súa cultura musical.
- Plataformas como youtube, que permiten a visualización e escoita tanto das obras que preparan como daquelas que son referencia no repertorio do instrumento, permitindo comparar versións e afondar no espírito crítico do alumnado, así como nas súas preferencias estéticas.
- Utilización de teléfonos, tablets e dispositivos similares para gravarse elas mesmas, permitíndolles así ter unha percepción máis obxectiva da súa interpretación, así como da posición corporal.

8. Actividades culturais e de promoción das ensi- nanzas

Dentro da Sección II do Proxecto Educativo de Centro do noso conservatorio, referente ás normas de organización e funcionamento, e concretamente no título cuarto do capítulo 4, establécese que estas actividades se poderán clasificar en actos institucionais, cursos e clases maxistras, audicións e outros.

O alumnado de viola terá o dereito de asistir, aínda que non a obriga, ás actividades culturais e de promoción das ensinanzas que se organicen dende o Departamento de Corda, agás nas audicións, onde si deberán participar.

A organización de todas as actividades extraordinarias e complementarias do conservatorio correspóndenlle, como norma xeral, ao Equipo de Actividades Culturais e á Vicedirección como coordinadora do dito equipo. Para todas estas actividades agás as audicións de aula (non sendo casos especiais que así o requiran), establecerase un plan de actuación que pode ser consultado no artigo 36º do título cuarto da sección do Proxecto Educativo do Centro anteriormente citado.

8.1 Actos institucionais

No curso académico 2003/2004 decidiuse iniciar a institucionalización dunha serie de concertos, de xeito que pasaran a formar parte da programación estable do centro. Seguindo esta liña de continuidade, as posibles participacións serían nos seguintes actos:

- Concerto de apertura do Curso Académico: Terá lugar ao inicio do curso.
- Concertos Benéficos: en colaboración con entidades benéficas, coa posibilidade de recadación de donativos. Así mesmo, intentarase celebrar fóra do centro, nalgún lugar que garanta a maior difusión posible.
- Ciclos de concertos, como por exemplo o Ciclo de Primavera onde cada ano se convida a solistas e agrupacións tanto externas como con participación dalgún membro do claustro.
- Acto de graduación: Alumnado que remata os estudos do 4º curso do grao elemental e o 6º curso do grao profesional.

Ademais das actividades que se realicen no seo do propio centro, intentarase celebrar concertos en salas ou espazos que permitan unha maior proxección da nosa tarefa profesional.

8.2 Cursos e clases maxistras

Os cursos e clases maxistras que se desexen organizar, unha vez aprobados no seo do departamento correspondente trasladaranse ao Consello Escolar onde se debaterán, e se son autorizados pasarán a ter a consideración de actividades extraescolares ou complementarias do centro.

No caso de que o Departamento de Corda teña algunha proposta, esta deberá ser tratada no mes de setembro e será incluída na Programación Xeral Anual. As propostas posteriores a esta data, poderán terse en conta, sempre que sexan autorizadas polo Consello Escolar.

No caso de haber orzamento para as actividades, será o Consello Escolar quen estableza os criterios de distribución do mesmo.

8.3 Audicións

Atendendo ao que se contempla nos currículos de Grao Elemental e de Grao Profesional, cada departamento organizará audicións de alumnos que se celebrarán de forma continuada ao longo do curso. Ditas audicións serán públicas e realizaranse en tres períodos ao longo do curso, coordinadas pola Vicedirección.

Solicitarase dos departamentos colaboración para a elaboración de calendarios coas propostas de datas para as diferentes audicións que se queiran organizar ao longo do curso. Estas propostas serán estudadas pola Vicedirección para poder adxudicar datas, espazos e horarios definitivos.

A especialidade de viola organizará como mínimo tres audicións, que poderán ser tanto de aula como no auditorio do centro, ao longo do curso nas que o alumnado deberá participar como mostra do traballo realizado na clase, interpretando a ou as obras que o seu profesor lle asigne, sexa en grupo ou como solista.

8.4 Outros

O centro colabora con entidades públicas e privadas participando en eventos organizados por estes, como son os “Premios Honoríficos David Russell”, ou os concertos pedagóxicos para colexios, entre outros, nos que a especialidade de viola podería propoñer alumnado para a súa inclusión nestas actividades.

9. Secuenciación por cursos

A continuación desenvólvese a programación didáctica de Viola dos graos elemental e profesional por cursos.

9.1 Curso: 1º de grao elemental

9.1.1 Obxectivos

- Tocar pezas e estudos nas dúas primeiras formacións da man esquerda, golpes de arco sinxelos e dinámica elemental.
- Demostrar boa disposición para integrarse e tocar en grupo e con acompañamento de piano.
- Saber tocar escalas utilizando as dúas primeiras formacións da man esquerda, combinando diferentes ritmos e os golpes de arco traballados durante o curso.
- Adoptar desde o primeiro momento hábitos posturais correctos.

9.1.2 Contidos

- A viola e o arco. As súas partes. Diferenzas cos demais instrumentos da familia das cordas. Nocións básicas sobre características e mantemento do instrumento.
- Iniciación á lectura na clave de Do en 3ª.
- Exercicios para conseguir un correcto equilibrio corporal e un correcto sentido do ritmo como base para abordar a técnica instrumental.
- Exercicios para a correcta colocación do arco e da viola.
- Colocación da man esquerda e dominio das dúas primeiras formacións dos dedos da man esquerda en primeira posición (semitono entre 2º e 3º dedos e entre 1º e 2º). Escalas e arpexios correspondentes a estas dúas formacións.
- Colocación da man dereita: Forma de coller o arco. Relaxación e firmeza. Producción do son en cordas ó aire:
- Uso do arco en toda a súa lonxitude e en metades.
- Ligaduras de dúas notas.
- Cambios de cordas.
- Golpes de arco sinxelos: detaché, staccato e legato.

- Utilización de distintas articulacións e comprensión elemental da distribución do arco.
- Memorización de fragmentos ou pezas simples.
- Interpretación de pezas en grupo e con acompañamento de piano.

9.1.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados pola profesora en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse unicamente á calificación trimestral ou final.

9.1.3.1 Criterios de avaliación

- Traballar as cuestións técnicas do seu nivel a través de escalas, estudos e exercicios propostos pola profesora.
- Interpretar obras, movementos ou pezas acorde ao nivel deste curso.
- Realizar os ensaios con piano naquelas obras que o precisen.
- Preparar axeitadamente tanto as audicións de aula como as do auditorio.

9.1.3.2 Mínimos esixibles

- Para a superación do curso, a alumna terá que ter realizado satisfactoriamente polo menos 3 escalas e 12 estudos, pezas ou exercicios a proposta da profesora, nas que se poden considerar movementos ou pezas completas, dependendo do tipo de repertorio.

9.1.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

- Fundamentalmente teremos en conta o traballo na casa e a evolución que amosa semanalmente o alumnado, facendo un seguimento na clase individual, que quedará recollido no caderno de aula. Alén diso, terase en conta a preparación das audicións, tanto as de aula coma as do auditorio.

- Teremos en conta a folia de calibración incluída no punto 12.4 dos anexos da presente programación.

9.1.3.4 Criterios de cualificación

Convocatoria ordinaria: Para a cualificación na avaliación final, terase en conta o traballo desenvolvido ao longo do curso, así como a asistencia e o interese amosado polo alumnado. Os aspectos a valorar serán os seguintes:

Traballo persoal 60%

Evolución 30%

Preparación das audicións 10%

Convocatoria extraordinaria: Na convocatoria extraordinaria terase en conta, única e exclusivamente, a realización da proba tal como está contemplada na programación vixente, que se valorará tendo en conta os criterios mencionados anteriormente.

9.1.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

No caso de matrícula extraordinaria en máis de un curso, a alumna realizará unha proba específica de instrumento. Os contidos de dita proba serán os que figuran no apartado “mínimos esixibles”.

9.1.5 Medidas de recuperación

O alumnado que non acadou os obxectivos do seu nivel durante o curso terá dereito á realización dunha proba específica para demostrar a consecución de ditos obxectivos.

9.1.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

No 3º trimestre realizarase unha proba na que se interpretará o repertorio recollido no apartado de “Mínimos esixibles”. Nesta proba quedará a criterio da profesora a interpretación total ou parcial de dito repertorio.

9.1.5.2 Probas extraordinarias

As alumnas que non superen os obxectivos e os contidos do curso, poderán presentarse á convocatoria extraordinaria, na que terán que interpretar o repertorio reflectido no apartado “Mínimos esixibles” de cada curso. Nesta proba quedará a criterio da profesora a interpretación total ou parcial de dito repertorio.

9.1.6 Recursos didácticos

- Viola Time Joggers
- Stradivari Vol. I
- ABC´s Vol. I
- Viola Music by Women: A Graded Anthology Vol. I
- New Directions for Strings Vol. I
- **S. Suzuki** Vol. I
- **Mary Cohen** Superstudies for viola: Vol. I

9.2 Curso: 2º de grao elemental

9.2.1 Obxectivos

- Tocar estudos e pezas que inclúan tódalas formacións dos dedos da man esquerda, golpes de arco elementais e elementos básicos de fraseo. Aposar nos estudos e nos fragmentos musicais a capacidade de aprendizaxe progresiva e individual.
- Tocar escalas e arpexios utilizando tódalas formacións da man esquerda na primeira posición, combinando diferentes ritmos e golpes de arco.
- Memorizar e interpretar fragmentos musicais empregando medida e afinación axeitados ó nivel do curso.
- Ser conscientes da importancia do traballo individual e adquisición das técnicas de estudo axeitadas que permitan a autonomía non traballo e na valoración do mesmo.
- Adquirir pouco a pouco ou hábito da memorización e da interpretación en público como técnica de traballo.
- Correctos hábitos posturais.

9.2.2 Contidos

- Traballo de tódalas formacións dous dedos da man esquerda, na primeira posición. Escalas e arpexios nestas formacións.
- Coñecemento básico dos golpes de arco e a súa aplicación en escalas, estudos e obras: detaché, martelé, legato e staccato. Correcta distribución do arco e aplicación de distintas articulacións.
- Exercicios preparatorios para ou cambio de posición e ou vibrato.
- Comprensión dous distintos termos musicais que aparecen non repertorio traballado. (a tempo, dá capo, dolce, tempo I, dal segno...)
- Interpretación de dúos, pezas en grupo e acompañamento de piano.
- Memorización de pequenos fragmentos musicais.

9.2.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados pola profesora

ra en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse únicamente á calificación trimestral ou final.

9.2.3.1 Criterios de avaliación

- Traballar as cuestións técnicas do seu nivel a través de escalas, estudos e exercicios propostos pola profesora.
- Interpretar obras, movementos ou pezas acorde ao nivel deste curso.
- Realizar os ensaios con piano naquelas obras que o precisen.
- Preparar axeitadamente tanto as audicións de aula como as do auditorio.

9.2.3.2 Mínimos esixibles

- Para a superación do curso, a alumna terá que ter realizado satisfactoriamente polo menos 3 escalas e 12 estudos, pezas ou exercicios a proposta da profesora, nas que se poden considerar movementos ou pezas completas, dependendo do tipo de repertorio.

9.2.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

- Fundamentalmente teremos en conta o traballo na casa e a evolución que amosa semanalmente o alumnado, facendo un seguimento na clase individual, que quedará recollido no caderno de aula. Alén diso, terase en conta a preparación das audicións, tanto as de aula coma as do auditorio.
- Teremos en conta a folla de calibración incluída no punto 12.4 dos anexos da presente programación.

9.2.3.4 Criterios de cualificación

Convocatoria ordinaria: Para a cualificación na avaliación final, terase en conta o traballo desenvolvido ao longo do curso, así como a asistencia e o interese amosado polo alumnado. Os aspectos a valorar serán os seguintes:

Traballo persoal 60%

Evolución 30%

Preparación das audicións 10%

Convocatoria extraordinaria: Na convocatoria extraordinaria terase en conta, única e exclusivamente, a realización da proba tal como está contemplada na programación vixente, que se valorará tendo en conta os criterios mencionados anteriormente.

9.2.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

No caso de matrícula extraordinaria en máis de un curso, a alumna realizará unha proba específica de instrumento. Os contidos de dita proba serán os que figuran no apartado “mínimos esixibles”.

9.2.5 Medidas de recuperación

O alumnado que non acadou os obxectivos do seu nivel durante o curso terá dereito á realización dunha proba específica para demostrar a consecución de ditos obxectivos.

9.2.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

No 3º trimestre realizarase unha proba na que se interpretará o repertorio recollido no apartado de “Mínimos esixibles”. Nesta proba quedará a criterio da profesora a interpretación total ou parcial de dito repertorio.

9.2.5.2 Probas extraordinarias

As alumnas que non superen os obxectivos e os contidos do curso, poderán presentarse á convocatoria extraordinaria, na que terán que interpretar o repertorio reflectido no apartado “Mínimos esixibles” de cada curso. Nesta proba quedará a criterio da profesora a interpretación total ou parcial de dito repertorio.

9.2.6 Recursos didácticos

- Viola Time Runners
- Stradivari Vol. II
- ABC´s Vol. II
- Viola Music by Women: A Graded Anthology Vol. I
- **Suzuki** Vol. I e II
- **Mary Cohen** Superstudies for viola: Vol. I

9.3 Curso: 3º de grao elemental

9.3.1 Obxectivos

- Interpretar estudos e pezas a só, en grupo e tamén con acompañamento de piano que inclúan cambios de posición, vibrato, matices, golpes de arco variados, amosando velocidade e coordinación entre ambos brazos.
- Poder tocar escalas e arpexios maiores en dúas oitavas, incluíndo cambios de posición (ata 3ª). Escalas e arpexios menores nunha oitava.
- Ser conscientes da importancia do traballo individual e consecución das técnicas de estudo axeitadas que permitan a autonomía non traballo e na valoración do mesmo.
- Adquirir pouco a pouco ou hábito da memorización e da interpretación en público como técnica de traballo.
- Correctos hábitos posturais

9.3.2 Contidos

- Dominio de todas as formacións dos dedos da man esquerda.
- Memorización e interpretación de fragmentos musicais empregando correcta medida e afinación.
- Iniciación á segunda e terceira posicións. Escalas e arpexios incluíndo cambios de posición.
- Ampliación dos recursos dinámicos e expresivos.
- Iniciación ao vibrato.
- Exercicios básicos de cromatismo.
- Desenrolo da correcta distribución do arco. Escalas con diferentes combinacións de golpes de arco.
- Interpretación de pezas a só, en grupo, e con acompañamento de piano.

9.3.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valo-

rar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados pola profesora en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse unicamente á calificación trimestral ou final.

9.3.3.1 Criterios de avaliación

- Traballar as cuestións técnicas do seu nivel a través de escalas, estudos e exercicios propostos pola profesora.
- Interpretar obras, movementos ou pezas acorde ao nivel deste curso.
- Realizar os ensaios con piano naquelas obras que o precisen.
- Preparar axeitadamente tanto as audicións de aula como as do auditorio.

9.3.3.2 Mínimos esixibles

- Para a superación do curso, a alumna terá que ter realizado satisfactoriamente polo menos 3 escalas e 12 estudos, pezas ou exercicios a proposta da profesora, nas que se poden considerar movementos ou pezas completas, dependendo do tipo de repertorio.

9.3.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

- Fundamentalmente teremos en conta o traballo na casa e a evolución que amosa semanalmente o alumnado, facendo un seguimento na clase individual, que quedará recollido no caderno de aula. Alén diso, terase en conta a preparación das audicións, tanto as de aula coma as do auditorio.
- Teremos en conta a folla de calibración incluída no punto 12.4 dos anexos da presente programación.

9.3.3.4 Criterios de cualificación

Convocatoria ordinaria: Para a cualificación na avaliación final, terase en conta o traballo desenvolvido ao longo do curso, así como a asistencia e o interese amosado polo alumnado. Os aspectos a valorar serán os seguintes:

Traballo persoal 60%

Evolución 30%

Preparación das audicións 10%

Convocatoria extraordinaria: Na convocatoria extraordinaria terase en conta, única e exclusivamente, a realización da proba tal como está contemplada na programación vixente, que se valorará tendo en conta os criterios mencionados anteriormente.

9.3.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

No caso de matrícula extraordinaria en máis de un curso, a alumna realizará unha proba específica de instrumento. Os contidos de dita proba serán os que figuran no apartado “mínimos esixibles”.

9.3.5 Medidas de recuperación

O alumnado que non acadou os obxectivos do seu nivel durante o curso terá dereito á realización dunha proba específica para demostrar a consecución de ditos obxectivos.

9.3.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

No 3º trimestre realizarase unha proba na que se interpretará o repertorio recollido no apartado de “Mínimos esixibles”. Nesta proba quedará a criterio da profesora a interpretación total ou parcial de dito repertorio.

9.3.5.2 Probas extraordinarias

As alumnas que non superen os obxectivos e os contidos do curso, poderán presentarse á convocatoria extraordinaria, na que terán que interpretar o repertorio reflectido no apartado “Mínimos esixibles” de cada curso. Nesta proba quedará a criterio da profesora a interpretación total ou parcial de dito repertorio.

9.3.6 Recursos didácticos

- Viola Time Sprinters
- Stradivari Vol III
- Viola Music by Women: A Graded Anthology Vol I e II
- **Suzuki III**
- **Neil Mackay** Easy Position Tunes for Viola
- **Woof** Thirty Studies of Moderate Difficulty
- **Wohlfahrt** Estudos Op.45
- **Mary Cohen** Superstudies for viola: Vol. II

9.4 Curso: 4º de grao elemental

9.4.1 Obxectivos

- Tocar estudos e pezas a só, con acompañamento de piano ou outro instrumento e en grupo, engadindo cambios de posición, vibrato, expresividade, diversidade de golpes de arco, fraseo, notas de adorno e trinos. Especial atención á velocidade da man esquerda e a calidade do son.
- Tocar escalas e arpexios maiores un unha e dúas oitavas ata a terceira posición. Escalas e arpexios menores nunha oitava. Do e Re M en tres oitavas.
- Amosar nos estudos e nos fragmentos musicais a capacidade de aprendizaxe progresiva e individual.
- Poder interpretar en público obras ou estudos de memoria.
- Interiorizar os correctos hábitos de hixiene postural.

9.4.2 Contidos

- Afianzamento das tres primeiras posicións, cambios de posición e introdución ás posicións máis altas.
- Perfeccionamento dos golpes de arco coñecidos: legato, detaché, martelé, staccato, spiccato.
- Ampliación do traballo en dobres cordas. Iniciación ós acordes de 3 e 4 notas.
- Notas de adorno e trinos.
- Escalas maiores e arpexios en dúas oitavas. Escalas e arpexios menores nunha oitava. Escalas maiores en tres oitavas: Do e Re menores.
- Interpretación de pezas a só, a dúo, en grupo, con acompañamento de piano, axeitadas a este nivel.
- Exercicios de articulación da man esquerda en legato e con velocidade. Control e desenrolo das articulacións.
- Desenvolvemento da memorización de fragmentos e textos musicais.
- Control dos distintos recursos expresivos: vibrato, glissando, portamentos, ataques, etc.
- Asimilación dos conceptos: punto de ataque e de contacto, velocidade e presión, punto de equilibrio....

- Introducción ós exercicios de quentamento e estiramientos previos e posteriores ó estudo diario coa viola.

9.4.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados pola profesora en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse únicamente á calificación trimestral ou final.

9.4.3.1 Criterios de avaliación

- Traballar as cuestións técnicas do seu nivel a través de escalas, estudos e exercicios propostos pola profesora.
- Interpretar obras, movementos ou pezas acorde ao nivel deste curso.
- Realizar os ensaios con piano naquelas obras que o precisen.
- Preparar axeitadamente tanto as audicións de aula como as do auditorio.

9.4.3.2 Mínimos esixibles

- Para a superación do curso, a alumna terá que ter realizado satisfactoriamente polo menos 3 escalas, 6 estudos e 3 obras.

9.4.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

- Fundamentalmente teremos en conta o traballo na casa e a evolución que amosa semanalmente o alumnado, facendo un seguimento na clase individual, que quedará recollido no caderno de aula. Alén diso, terase en conta a preparación das audicións, tanto as de aula coma as do auditorio.
- Teremos en conta a folla de calibración incluída no punto 12.3.3 dos anexos da presente programación.

9.4.3.4 Criterios de cualificación

Convocatoria ordinaria: Para a cualificación na avaliación final, terase en conta o traballo desenvolvido ao longo do curso, así como a asistencia e o interese amosado polo alumnado. Os aspectos a valorar serán os seguintes:

Traballo persoal 60%

Evolución 30%

Preparación das audicións 10%

Convocatoria extraordinaria: Na convocatoria extraordinaria terase en conta, única e exclusivamente, a realización da proba tal como está contemplada na programación vixente, que se valorará tendo en conta os criterios mencionados anteriormente.

9.4.4 Medidas de recuperación

O alumnado que non acadou os obxectivos do seu nivel durante o curso terá dereito á realización dunha proba específica para demostrar a consecución de ditos obxectivos.

9.4.4.1 Procedementos de recuperación ordinarios

No 3º trimestre realizarase unha proba na que se interpretará o repertorio recollido no apartado de “Mínimos esixibles”. Nesta proba quedará a criterio da profesora a interpretación total ou parcial de dito repertorio.

9.4.4.2 Probas extraordinarias

As alumnas que non superen os obxectivos e os contidos do curso, poderán presentarse á convocatoria extraordinaria, na que terán que interpretar o repertorio reflectido no apartado “Mínimos esixibles” de cada curso. Nesta proba quedará a criterio da profesora a interpretación total ou parcial de dito repertorio.

9.4.5 Recursos didácticos

- Stradivari Vol III
- **Neil Mackay** Easy Position Tunes for Viola
- **Woof** Thirty Studies of Moderate Difficulty
- Viola Music by Women: A Graded Anthology Vol. II
- **Violet Archer** Seis miniaturas para viola e piano
- **Suzuki** Vol. IV
- **Mary Cohen** Superstudies for viola Vol. II

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN, UNIVERSIDADE
E FORMACIÓN PROFESIONAL

Conservatorio Profesional de Música de Vigo

UNIÓN EUROPEA

Fondo Social Europeo
O FSE inviste no teu futuro

CMUS VIGO
Conservatorio Profesional de Música

Fotógrafo Felipe Prósperi s/n
36209 Vigo
Tfno: 986213395 Fax: 986206131
cmus.profesional.vigo@edu.xunta.es
<http://cmusvigo.gal>

- **Mary Cohen** Technique takes off!
- **Pepush** Sonata en Re menor
- **B. Hummel** Sonatina nº 1 Op. 35b
- **Blache Blood** Barcarolle
- **Telemann** Concerto en Sol M
- **Telemann** Concerto para dúas violas
- **Kalliwoda** 6 Nocturnos

9.5 Curso: 1º de grao profesional

9.5.1 Obxectivos

- Desenvolver e aumentar a técnica do instrumento, tanto do arco como da man esquerda, coidando as posturas corporais que permitirán o desenvolvemento de dita técnica, tratando de ser conscientes do correcto uso do propio corpo. (Relaxación, emprego da mínima enerxía necesaria, etc)
- Memorizar e interpretar fragmentos musicais empregando medida e afinación axeitados ó nivel do curso.
- Amosar nos estudos e nos fragmentos musicais a capacidade de aprendizaxe progresiva e individual.
- Ser conscientes da importancia do traballo individual e adquisición das técnicas de estudo axeitadas que permitan a autonomía no traballo e na valoración do mesmo.
- Desenvolver o hábito da memorización e da interpretación en público como técnica de traballo.
- Desenvolver a capacidade de lectura a primeira vista que permita a participación nun conxunto e ter acceso a un repertorio máis amplo.
- Desenvolver un método de traballo e estudo persoal para convertilo nun hábito permanente.

9.5.2 Contidos

- Estudo sistemático de escalas e arpexios introducindo progresivamente o estudo das dobres cordas.
- Afianzamento técnico dos cambios de posición e os golpes de arco
- Desenrolo das nocións de fraseo, son e vibrato mediante estudos e obras axeitadas
- Coñecemento do repertorio do periodo barroco e as súas características principais mediante a interpretación de obras deste periodo
- Desenrolo da lectura a primeira vista
- Aplicación dos coñecementos adquiridos á interpretación de obras axeitadas a este nivel.

9.5.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de

reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados pola profesora en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse únicamente á calificación trimestral ou final.

9.5.3.1 Criterios de avaliación

- Traballar as cuestións técnicas do seu nivel a través de escalas, estudos e exercicios propostos pola profesora.
- Interpretar obras, movementos ou pezas acorde ao nivel deste curso.
- Realizar os ensaios con piano naquelas obras que o precisen.
- Preparar axeitadamente tanto as audicións de aula como as do auditorio.

9.5.3.2 Mínimos esixibles

- Para a superación do curso, a alumna terá que ter realizado satisfactoriamente polo menos 3 escalas, 6 estudos e 3 obras.

9.5.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

- Fundamentalmente teremos en conta o traballo na casa e a evolución que amosa semanalmente o alumnado, facendo un seguimento na clase individual, que quedará recollido no caderno de aula. Alén diso, terase en conta a preparación das audicións, tanto as de aula coma as do auditorio.
- Teremos en conta a folla de calibración incluída no punto 12.4 dos anexos da presente programación.

9.5.3.4 Criterios de cualificación

Convocatoria ordinaria: Para a cualificación na avaliación final, terase en conta o traballo desenvolvido ao longo do curso, así como a asistencia e o interese amosado polo alumnado. Os aspectos a valorar serán os seguintes:

Traballo persoal 60%

Evolución 30%

Preparación das audicións 10%

Convocatoria extraordinaria: Na convocatoria extraordinaria terase en conta, única e exclusivamente, a realización da proba tal como está contemplada na programación vixente, que se valorará tendo en conta os criterios mencionados anteriormente.

9.5.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

No caso de matrícula extraordinaria en máis de un curso, a alumna realizará unha proba específica de instrumento. Os contidos de dita proba serán os que figuran no apartado “mínimos esixibles”.

9.5.5 Medidas de recuperación

O alumnado que non acadou os obxectivos do seu nivel durante o curso terá dereito á realización dunha proba específica para demostrar a consecución de ditos obxectivos.

9.5.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

No 3º trimestre realizarase unha proba na que se interpretará o repertorio recollido no apartado de “Mínimos esixibles”. Nesta proba quedará a criterio da profesora a interpretación total ou parcial de dito repertorio.

9.5.5.2 Probas extraordinarias

As alumnas que non superen os obxectivos e os contidos do curso, poderán presentarse á convocatoria extraordinaria, na que terán que interpretar o repertorio reflectido no apartado “Mínimos esixibles” de cada curso. Nesta proba quedará a criterio da profesora a interpretación total ou parcial de dito repertorio.

9.5.6 Recursos didácticos

- **Flesch** Escalas
- **Mazas** 30 Estudios Especiais Op. 36
- **Josephine Trott** Estudios Melódicos de Dobles Cordas Vol I
- **Mary Cohen** Technique takes off!
- Viola Music by Women: A Graded Anthology Vol II e III
- **Violet Archer** Seis miniaturas para viola e piano

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN, UNIVERSIDADE
E FORMACIÓN PROFESIONAL

Conservatorio Profesional de Música de Vigo

UNIÓN EUROPEA

Fondo Social Europeo
O FSE inviste no teu futuro

CMUS VIGO
Conservatorio Profesional de Música

Fotógrafo Felipe Prósperi s/n
36209 Vigo
Tfno: 986213395 Fax: 986206131
cmus.profesional.vigo@edu.xunta.es
<http://cmusvigo.gal>

- **Kalliwoda** 6 Nocturnos
- **Blanche Blood** Barcarolle
- **B. Hummel** Sonatina nº 1 Op. 35b
- **B. Hummel** Pequena Suite Op. 19c

9.6 Curso: 2º de grao profesional

9.6.1 Obxectivos

- Continuar a desenvolver e aumentar a técnica do instrumento, tanto do arco como da man esquerda, coidando ás posturas corporais que permitirán o desenvolvemento de dita técnica, tratando de ser conscientes do correcto uso do propio corpo. (Relaxación, emprego da mínima enerxía necesaria, etc)
- Memorizar e interpretar fragmentos musicais empregando medida e afinación axeitados ó nivel do curso.
- Amosar nos estudos e nos fragmentos musicais a capacidade de aprendizaxe progresiva e individual.
- Ser conscientes da importancia do traballo individual e adquisición das técnicas de estudo axeitadas que permitan a autonomía non traballo e na valoración do mesmo.
- Desenvolver o hábito da memorización e da interpretación en público como técnica de traballo.
- Comenzar a familiarizarse con as diversas convencións interpretativas vixentes en distintos períodos da historia da música.
- Desenvolver a capacidade de lectura a primeira vista que permita a participación nun conxunto e ter acceso a un repertorio máis amplo.
- Desenvolver un método de traballo e estudo persoal para convertilo nun hábito permanente.

9.6.2 Contidos

- Estudo sistemático de escalas, arpegios e dobres cordas.
- Profundizar no afianzamento técnico dos cambios de posición e os golpes de arco
- Profundización nás nocións de fraseo, son e vibrato mediante estudos e obras axeitadas
- Coñecemento básico do repertorio de diferentes períodos estilísticos, e as súas características principais.
- Desenrolo da lectura a primeira vista
- Aplicación dos coñecementos adquiridos á interpretación de obras axeitadas a este nivel.

9.6.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse únicamente á calificación trimestral ou final.

9.6.3.1 Criterios de avaliación

- Traballar as cuestións técnicas do seu nivel a través de escalas, estudos e exercicios propostos pola profesora.
- Interpretar obras, movementos ou pezas acorde ao nivel deste curso.
- Realizar os ensaios con piano naquelas obras que o precisen.
- Preparar axeitadamente tanto as audicións de aula como as do auditorio.

9.6.3.2 Mínimos esixibles

- Para a superación do curso, a alumna terá que ter realizado satisfactoriamente polo menos 3 escalas, 6 estudos e 3 obras.

9.6.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

- Fundamentalmente teremos en conta o traballo na casa e a evolución que amosa semanalmente o alumnado, facendo un seguimento na clase individual, que quedará recollido no caderno de aula. Alén diso, terase en conta a preparación das audicións, tanto as de aula coma as do auditorio.
- Teremos en conta a folla de calibración incluída no punto 12.4 dos anexos da presente programación.

9.6.3.4 Criterios de cualificación

Convocatoria ordinaria: Para a cualificación na avaliación final, terase en conta o traballo desenvolvido ao longo do curso, así como a asistencia e o interese amosado polo alumnado. Os aspectos a valorar serán os seguintes:

Traballo persoal 60%

Evolución 30%

Preparación das audicións 10%

Convocatoria extraordinaria: Na convocatoria extraordinaria terase en conta, única e exclusivamente, a realización da proba tal como está contemplada na programación vixente, que se valorará tendo en conta os criterios mencionados anteriormente.

9.6.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

No caso de matrícula extraordinaria en máis de un curso, a alumna realizará unha proba específica de instrumento. Os contidos de dita proba serán os que figuran no apartado “mínimos esixibles”.

9.6.5 Medidas de recuperación

O alumnado que non acadou os obxectivos do seu nivel durante o curso terá dereito á realización dunha proba específica para demostrar a consecución de ditos obxectivos.

9.6.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

No 3º trimestre realizarase unha proba na que se interpretará o repertorio recollido no apartado de “Mínimos esixibles”. Nesta proba quedará a criterio da profesora a interpretación total ou parcial de dito repertorio.

9.6.5.2 Probas extraordinarias

As alumnas que non superen os obxectivos e os contidos do curso, poderán presentarse á convocatoria extraordinaria, na que terán que interpretar o repertorio reflectido no apartado “Mínimos esixibles” de cada curso. Nesa proba quedará a criterio da profesora a interpretación total ou parcial de dito repertorio.

9.6.6 Recursos didácticos

- **Flesch** Escalas
- **Mazas** Estudios Especiais Op.36

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN, UNIVERSIDADE
E FORMACIÓN PROFESIONAL

Conservatorio Profesional de Música de Vigo

UNIÓN EUROPEA

Fondo Social Europeo
O FSE inviste no teu futuro

CMUS **VIGO**
Conservatorio Profesional de Música

Fotógrafo Felipe Prósperi s/n
36209 Vigo
Tfno: 986213395 Fax: 986206131
cmus.profesional.vigo@edu.xunta.es
<http://cmusvigo.gal>

- **Bruni** Método e 25 estudos
- **Josephine Trott** Estudios Melódicos de Dobles Cordas Vol I
- Viola Music by Women: A Graded Anthology Vol III
- **Rebecca Clarke** Shorter Pieces
- **B. Hummel** Pequena Suite Op. 19c
- **Kalliwoda** 6 Nocturnos
- **Flackton** Sonatas para viola e continuo
- **Eccles** Sonata en Sol m

9.7 Curso: 3º de grao profesional

9.7.1 Obxectivos

- Desenvolver e aumentar a técnica do instrumento, tanto do arco como da man esquerda, coidando as posturas corporais que permitirán o desenvolvemento de dita técnica, tratando de ser conscientes do correcto uso do propio corpo. (Relaxación, emprego da mínima enerxía necesaria, etc)
- Memorizar e interpretar fragmentos musicais empregando medida e afinación axeitados ó nivel do curso.
- Amosar nos estudos e nos fragmentos musicais capacidade de aprendizaxe progresiva e individual.
- Ser conscientes da importancia do traballo individual e adquisición das técnicas de estudo axeitadas que permitan a autonomía no traballo e na valoración do mesmo.
- Profundizar nos coñecementos das diversas convencións interpretativas vixentes en distintos períodos da historia da música.
- Ser especialmente coidadoso coa afinación e coa calidade de son.
- Desenvolver o hábito da memorización e da interpretación en público como técnica de traballo.
- Desenvolver a capacidade de lectura a primeira vista que permita a participación nun conxunto e ter acceso a un repertorio máis amplo.
- Desenvolver un método de traballo e estudo persoal para convertilo nun hábito permanente.

9.7.2 Contidos

- Desenrolo do estudo sistemático de escalas e arpexios, misturado co estudo de golpes de arco, dobres cordas, desenrolo da velocidade, legato e calidade de son.
- Aplicación dos recursos técnicos á interpretación de diferentes obras segundo ou período ó que pertencen.
- Traballo de repertorio de diferentes estilos, destacando as súas características principais. Traballo sobre música de cámara (preferentemente do repertorio a traballar na asignatura de música de cámara)
- Desenrolo da lectura a primeira vista, e traballo sobre fragmentos orquestrais (preferentemente do repertorio a traballar en orquestra).
- Aplicación dos coñecementos adquiridos á interpretación de obras axeitadas a este nivel.

9.7.3 **Avaliación**

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados pola profesora en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse unicamente á calificación trimestral ou final.

9.7.3.1 **Criterios de avaliación**

- Traballar as cuestións técnicas do seu nivel a través de escalas, estudos e exercicios propostos pola profesora.
- Interpretar obras, movementos ou pezas acorde ao nivel deste curso.
- Realizar os ensaios con piano naquelas obras que o precisen.
- Preparar axeitadamente tanto as audicións de aula como as do auditorio.

9.7.3.2 **Mínimos esixibles**

- Para a superación do curso, a alumna terá que ter realizado satisfactoriamente polo menos 3 escalas, 6 estudos e 3 obras.

9.7.3.3 **Procedementos e ferramentas de avaliación**

- Fundamentalmente teremos en conta o traballo na casa e a evolución que amosa semanalmente o alumnado, facendo un seguimento na clase individual, que quedará recollido no caderno de aula. Alén diso, terase en conta a preparación das audicións, tanto as de aula coma as do auditorio.
- Teremos en conta a folla de calibración incluída no punto 12.4 dos anexos da presente programación.

9.7.3.4 **Criterios de cualificación**

Convocatoria ordinaria: Para a cualificación na avaliación final, terase en conta o traballo desenvolvido ao longo do curso, así como a asistencia e o interese amosado polo alumnado. Os aspectos a valorar serán os seguintes:

Traballo persoal 60%

Evolución 30%

Preparación das audicións 10%

Convocatoria extraordinaria: Na convocatoria extraordinaria terase en conta, única e exclusivamente, a realización da proba tal como está contemplada na programación vixente, que se valorará tendo en conta os criterios mencionados anteriormente.

9.7.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

No caso de matrícula extraordinaria en máis de un curso, a alumna realizará unha proba específica de instrumento. Os contidos de dita proba serán os que figuran no apartado “mínimos esixibles”.

9.7.5 Medidas de recuperación

O alumnado que non acadou os obxectivos do seu nivel durante o curso terá dereito á realización dunha proba específica para demostrar a consecución de ditos obxectivos.

9.7.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

No 3º trimestre realizarase unha proba na que se interpretará o repertorio recollido no apartado de “Mínimos esixibles”. Nesta proba quedará a criterio da profesora a interpretación total ou parcial de dito repertorio.

9.7.5.2 Probas extraordinarias

As alumnas que non superen os obxectivos e os contidos do curso, poderán presentarse á convocatoria extraordinaria, na que terán que interpretar o repertorio reflectido no apartado “Mínimos esixibles” de cada curso. Nesta proba quedará a criterio da profesora a interpretación total ou parcial de dito repertorio.

9.7.6 Recursos didácticos

- **Flesch** Escalas
- **Bruni** Método e 25 estudos
- **Mazas** Estudios Especiais Op.36
- **Kreutzer** 42 estudos
- **Rebecca Clarke** Shorter Pieces

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN, UNIVERSIDADE
E FORMACIÓN PROFESIONAL

Conservatorio Profesional de Música de Vigo

UNIÓN EUROPEA

Fondo Social Europeo
O FSE inviste no teu futuro

CMUS VIGO
Conservatorio Profesional de Música

Fotógrafo Felipe Prósperi s/n
36209 Vigo
Tfno: 986213395 Fax: 986206131
cmus.profesional.vigo@edu.xunta.es
<http://cmusvigo.gal>

- Viola Music by Women: A Graded Anthology Vol III
- **Amy Beach** 3 Pezas Op. 40
- **Seitz** Concerto en Do m
- **Eccles** Sonata en Sol m
- **Glazunov** Elexía Op.44
- **Flackton** Sonatas para viola e continuo

9.8 Curso: 4º de grao profesional

9.8.1 Obxectivos

- Desenvolver e aumentar a técnica do instrumento, tanto do arco como da man esquerda, coidando ás posturas corporais que permitirán o desenvolvemento de dita técnica, tratando de ser conscientes do correcto uso do propio corpo. (Relaxación, emprego da mínima enerxía necesaria, etc)
- Memorizar e interpretar fragmentos musicais empregando medida e afinación axeitados ó nivel do curso.
- Amosar nos estudos e nos fragmentos musicais capacidade de aprendizaxe progresiva e individual.
- Ser conscientes da importancia do traballo individual e adquisición das técnicas de estudo axeitadas que permitan a autonomía no traballo e na valoración do mesmo.
- Continuar a profundizar nos coñecementos das diversas convencións interpretativas vixentes en distintos períodos da historia da música.
- Ser especialmente coidadoso coa afinación e coa calidade de son.
- Desenvolver o hábito da memorización e da interpretación en público como técnica de traballo.
- Desenvolver a capacidade de lectura a primeira vista que permita a participación nun conxunto e ter acceso a un repertorio máis amplo.
- Desenvolver un método de traballo e estudo persoal para convertilo nun hábito permanente.

9.8.2 Contidos

- Desenrolo do estudo sistemático de escalas e arpexios, misturado co estudo de golpes de arco, dobres cordas, desenrolo da velocidade, legato e calidade de son
- Aplicación dos recursos técnicos á interpretación de diferentes obras segundo o período ó que pertencen.
- Traballo de repertorio de diferentes estilos, destacando as súas características principais. Traballo sobre música de cámara (preferentemente do repertorio a traballar na asignatura de música de cámara)
- Desenrolo da lectura a primeira vista, e traballo sobre fragmentos orquestrais (preferentemente do repertorio a traballar en orquestra).
- Aplicación dos coñecementos adquiridos á interpretación de obras axeitadas a este nivel.

9.8.3 **Avaliación**

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados pola profesora en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse unicamente á calificación trimestral ou final.

9.8.3.1 **Criterios de avaliación**

- Traballar as cuestións técnicas do seu nivel a través de escalas, estudos e exercicios propostos pola profesora.
- Interpretar obras, movementos ou pezas acorde ao nivel deste curso.
- Realizar os ensaios con piano naquelas obras que o precisen.
- Preparar axeitadamente tanto as audicións de aula como as do auditorio.

9.8.3.2 **Mínimos esixibles**

- Para a superación do curso, a alumna terá que ter realizado satisfactoriamente polo menos 3 escalas, 6 estudos e 3 obras.

9.8.3.3 **Procedementos e ferramentas de avaliación**

- Fundamentalmente teremos en conta o traballo na casa e a evolución que amosa semanalmente o alumnado, facendo un seguimento na clase individual, que quedará recollido no caderno de aula. Alén diso, terase en conta a preparación das audicións, tanto as de aula coma as do auditorio.
- Teremos en conta a folla de calibración incluída no punto 12.4 dos anexos da presente programación.

9.8.3.4 **Criterios de cualificación**

Convocatoria ordinaria: Para a cualificación na avaliación final, terase en conta o traballo desenvolvido ao longo do curso, así como a asistencia e o interese amosado polo alumnado. Os aspectos a valorar serán os seguintes:

Traballo persoal 60%

Evolución 30%

Preparación das audicións 10%

Convocatoria extraordinaria: Na convocatoria extraordinaria terase en conta, única e exclusivamente, a realización da proba tal como está contemplada na programación vixente, que se valorará tendo en conta os criterios mencionados anteriormente.

9.8.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

No caso de matrícula extraordinaria en máis de un curso, a alumna realizará unha proba específica de instrumento. Os contidos de dita proba serán os que figuran no apartado “mínimos esixibles”.

9.8.5 Medidas de recuperación

O alumnado que non acadou os obxectivos do seu nivel durante o curso terá dereito á realización dunha proba específica para demostrar a consecución de ditos obxectivos.

9.8.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

No 3º trimestre realizarase unha proba na que se interpretará o repertorio recollido no apartado de “Mínimos esixibles”. Nesta proba quedará a criterio da profesora a interpretación total ou parcial de dito repertorio.

9.8.5.2 Probas extraordinarias

As alumnas que non superen os obxectivos e os contidos do curso, poderán presentarse á convocatoria extraordinaria, na que terán que interpretar o repertorio reflectido no apartado “Mínimos esixibles” de cada curso. Nesta proba quedará a criterio da profesora a interpretación total ou parcial de dito repertorio.

9.8.6 Recursos didácticos

- **Flesch** Escalas
- **Mazas** Estudos Brillantes Op. 36
- **Bruni** Método e 25 estudos
- **Kreutzer** 42 estudos
- **Rebecca Clarke** Shorter Pieces
- **Amy Beach** 3 Pezas Op. 40

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN, UNIVERSIDADE
E FORMACIÓN PROFESIONAL

Conservatorio Profesional de Música de Vigo

UNIÓN EUROPEA

Fondo Social Europeo
O FSE inviste no teu futuro

CMUS VIGO
Conservatorio Profesional de Música

Fotógrafo Felipe Prósperi s/n
36209 Vigo
Tfno: 986213395 Fax: 986206131
cmus.profesional.vigo@edu.xunta.es
<http://cmusvigo.gal>

- **Nadia Boulanger** Tres pezas para viola e piano.
- **Zelter** Concerto en Mi b M
- **Casadesus** Concerto en Si m no estilo de Haendel
- **Casadesus** Concerto en Do m no estilo de J.Chr. Bach
- **Glazunov** Elexía Op.44
- **Rachmaninov** Vocalise
- **Vanhal** Sonata en Mi b M

9.9 Curso: 5º de grao profesional

9.9.1 Obxectivos

- Desenvolver e aumentar a técnica do instrumento, tanto do arco como da man esquerda, coidando ás posturas corporais que permitirán o desenvolvemento de dita técnica, tratando de ser conscientes do correcto uso do propio corpo. (Relaxación, emprego da mínima enerxía necesaria, etc)
- Memorizar e interpretar fragmentos musicais empregando medida e afinación axeitados ó nivel do curso.
- Amosar nos estudos e nos fragmentos musicais capacidade de aprendizaxe progresiva e individual.
- Ser conscientes da importancia do traballo individual e adquisición das técnicas de estudo axeitadas que permitan a autonomía no traballo e na valoración do mesmo.
- Continuar a profundizar nos coñecementos das diversas convencións interpretativas vixentes en distintos períodos da historia da música.
- Ser especialmente coidadoso coa afinación e coa calidade de son.
- Desenvolver o hábito da memorización e da interpretación en público como técnica de traballo.
- Desenvolver a capacidade de lectura a primeira vista que permita a participación nun conxunto e ter acceso a un repertorio máis amplo.
- Desenvolver un método de traballo e estudo persoal para convertilo nun hábito permanente.

9.9.2 Contidos

- Perfeccionamento dos diferentes aspectos da técnica (tipo de son, golpes de arco, vibrato, dicitacións) e capacidade de aplicación ó estudo dos diferentes estilos musicais e as súas peculiaridades, para poder abarcar a totalidade dos problemas técnicos e musicais que poden aparecer nas obras do repertorio solista, orquestral e camerístico.
- Dar a coñecer o repertorio do período clásico, romántico e do século XX, mediante a interpretación, audición e análise de diferentes obras.
- Desenvolvemento da lectura a primeira vista e traballo sobre fragmentos orquestrais (preferentemente do repertorio a traballar na materia de orquestra)..

- Desenrolo da lectura a primeira vista, e traballo sobre obras camerísticas (preferentemente do repertorio a traballar na materia de música de cámara).
- Aplicación dos coñecementos adquiridos á interpretación de obras axeitadas a este nivel.

9.9.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados pola profesora en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse únicamente á calificación trimestral ou final.

9.9.3.1 Criterios de avaliación

- Traballar as cuestións técnicas do seu nivel a través de escalas, estudos e exercicios propostos pola profesora.
- Interpretar obras, movementos ou pezas acorde ao nivel deste curso.
- Realizar os ensaios con piano naquelas obras que o precisen.
- Participar tanto nas audicións de aula coma nas do auditorio.

9.9.3.2 Mínimos esixibles

- Para a superación do curso, a alumna terá que ter realizado satisfactoriamente polo menos 3 escalas, 6 estudos e 3 obras.

9.9.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

- Fundamentalmente teremos en conta o traballo na casa e a evolución que amosa semanalmente o alumnado, facendo un seguimento na clase individual, que quedará recollido no caderno de aula. Alén diso, terase en conta a preparación das audicións, tanto as de aula coma as do auditorio.
- Teremos en conta a folla de calibración incluída no punto 12.4 dos anexos da presente programación.

9.9.3.4 Criterios de cualificación

Convocatoria ordinaria: Para a cualificación na avaliación final, terase en conta o traballo desenvolvido ao longo do curso, así como a asistencia e o interese amosado polo alumnado. Os aspectos a valorar serán os seguintes:

Traballo persoal 60%

Evolución 30%

Preparación das audicións 10%

Convocatoria extraordinaria: Na convocatoria extraordinaria terase en conta, única e exclusivamente, a realización da proba tal como está contemplada na programación vixente, que se valorará tendo en conta os criterios mencionados anteriormente.

9.9.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

No caso de matrícula extraordinaria en máis de un curso, a alumna realizará unha proba específica de instrumento. Os contidos de dita proba serán os que figuran no apartado “mínimos esixibles”.

9.9.5 Medidas de recuperación

O alumnado que non acadou os obxectivos do seu nivel durante o curso terá dereito á realización dunha proba específica para demostrar a consecución de ditos obxectivos.

9.9.5.1 Procedementos de recuperación ordinarios

No 3º trimestre realizarase unha proba na que se interpretará o repertorio recollido no apartado de “Mínimos esixibles”. Nesta proba quedará a criterio da profesora a interpretación total ou parcial de dito repertorio.

9.9.5.2 Probas extraordinarias

As alumnas que non superen os obxectivos e os contidos do curso, poderán presentarse á convocatoria extraordinaria, na que terán que interpretar o repertorio reflectido no apartado “Mínimos esixibles” de cada curso. Nesta proba quedará a criterio da profesora a interpretación total ou parcial de dito repertorio.

9.9.6 Recursos didácticos

- **Flesch** Escalas
- **Hoffmeister** 12 estudos
- **Kreutzer** 42 estudos

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN, UNIVERSIDADE
E FORMACIÓN PROFESIONAL

Conservatorio Profesional de Música de Vigo

UNIÓN EUROPEA

Fondo Social Europeo
O FSE inviste no teu futuro

CMUS VIGO
Conservatorio Profesional de Música

Fotógrafo Felipe Prósperi s/n
36209 Vigo
Tfno: 986213395 Fax: 986206131
cmus.profesional.vigo@edu.xunta.es
<http://cmusvigo.gal>

- **Campagnoli_41** Caprichos
- **Glazunov** Elexía Op.44
- **Hindemith** Meditation
- **Helene Liebmann** Sonata Op. 11
- **Louise Farrenc** Sonata Op. 46
- **Nadia Boulanger** Tres pezas para viola e piano.
- **Luise Adolpha Le Beau** Tres pezas op. 26
- **Rebecca Clarke** Morpheus
- **Elena Kats-Chernin** Tres Interludios para viola
- **Glinka** Sonata para viola e piano
- **Casadesus** Concerto en Si m no estilo de Haendel
- **Casadesus** Concerto en Do m no estilo de J.Chr. Bach
- **Vanhal** Concerto en Do M
- **Schubert_** Concerto en Do M

9.10 Curso: 6º de grao profesional

9.10.1 Obxectivos

- Desenvolver e aumentar a técnica do instrumento, tanto do arco como da man esquerda, coidando ás posturas corporais que permitirán o desenvolvemento de dita técnica, tratando de ser conscientes do correcto uso do propio corpo. (Relaxación, emprego da mínima enerxía necesaria, etc)
- Memorizar e interpretar fragmentos musicais empregando medida e afinación axeitados ó nivel do curso.
- Amosar nos estudos e nos fragmentos musicais capacidade de aprendizaxe progresiva e individual.
- Ser conscientes da importancia do traballo individual e adquisición das técnicas de estudo axeitadas que permitan a autonomía no traballo e na valoración do mesmo.
- Continuar a profundizar nos coñecementos das diversas convencións interpretativas vixentes en distintos períodos da historia da música.
- Ser especialmente coidadoso coa afinación e coa calidade de son.
- Desenvolver o hábito da memorización e da interpretación en público como técnica de traballo.
- Desenvolver a capacidade de lectura a primeira vista que permita a participación nun conxunto e ter acceso a un repertorio máis amplo.
- Desenvolver un método de traballo e estudo persoal para convertilo nun hábito permanente.

9.10.2 Contidos

- Perfeccionamento dos diferentes aspectos da técnica (tipo de son, golpes de arco, vibrato, dicitacións) e capacidade de aplicación ó estudo dos diferentes estilos musicais e as súas peculiaridades, para poder abarcar a totalidade dos problemas técnicos e musicais que poden aparecer nas obras do repertorio solista, orquestral e camerístico.
- Dar a coñecer o repertorio do período clásico, romántico e do século XX, mediante a interpretación, audición e análise de diferentes obras.
- Desenvolvemento da lectura a primeira vista e traballo sobre fragmentos orquestrais (preferentemente do repertorio a traballar na materia de orquestra)..

- Desenrolo da lectura a primeira vista, e traballo sobre obras camerísticas (preferentemente do repertorio a traballar na materia de música de cámara).
- Aplicación dos coñecementos adquiridos á interpretación de obras axeitadas a este nivel.

9.10.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados pola profesora en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse únicamente á calificación trimestral ou final.

9.10.3.1 Criterios de avaliación

- Traballar as cuestións técnicas do seu nivel a través de escalas, estudos e exercicios propostos pola profesora.
- Interpretar obras, movementos ou pezas acorde ao nivel deste curso.
- Realizar os ensaios con piano naquelas obras que o precisen.
- Participar tanto nas audicións de aula coma nas do auditorio.

9.10.3.2 Mínimos esixibles

- Para a superación do curso, a alumna terá que ter realizado satisfactoriamente polo menos 3 escalas, 6 estudos e 3 obras.

9.10.3.3 Procedementos e ferramentas de avaliación

- Fundamentalmente teremos en conta o traballo na casa e a evolución que amosa semanalmente o alumnado, facendo un seguimento na clase individual, que quedará recollido no caderno de aula. Alén diso, terase en conta a preparación das audicións, tanto as de aula coma as do auditorio.
- Teremos en conta a folla de calibración incluída no punto 12.4 dos anexos da presente programación.

9.10.3.4 Criterios de cualificación

Convocatoria ordinaria: Para a cualificación na avaliación final, terase en conta o traballo desenvolvido ao longo do curso, así como a asistencia e o interese amosado polo alumnado. Os aspectos a valorar serán os seguintes:

Traballo persoal 60%

Evolución 30%

Preparación das audicións 10%

Convocatoria extraordinaria: Na convocatoria extraordinaria terase en conta, única e exclusivamente, a realización da proba tal como está contemplada na programación vixente, que se valorará tendo en conta os criterios mencionados anteriormente.

9.10.4 Medidas de recuperación

O alumnado que non acadou os obxectivos do seu nivel durante o curso terá dereito á realización dunha proba específica para demostrar a consecución de ditos obxectivos.

9.10.4.1 Procedementos de recuperación ordinarios

No 3º trimestre realizarase unha proba na que se interpretará o repertorio recollido no apartado de "Mínimos esixibles". Nesta proba quedará a criterio da profesora a interpretación total ou parcial de dito repertorio.

9.10.4.2 Probas extraordinarias

As alumnas que non superen os obxectivos e os contidos do curso, poderán presentarse á convocatoria extraordinaria, na que terán que interpretar o repertorio reflectido no apartado "Mínimos esixibles" de cada curso. Nesta proba quedará a criterio da profesora a interpretación total ou parcial de dito repertorio.

9.10.5 Recursos didácticos

- **Flesch** Escalas
- **Kreutzer** 42 estudos
- **Hoffmeister** 12 estudos
- **Campagnoli** 41 Caprichos
- **Helene Liebmann** Sonata Op. 11
- **Louise Farrenc** Sonata Op. 46
- **Rebecca Clarke** Morpheus

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN, UNIVERSIDADE
E FORMACIÓN PROFESIONAL

Conservatorio Profesional de Música de Vigo

UNIÓN EUROPEA

Fondo Social Europeo
O FSE inviste no teu futuro

CMUS **VIGO**
Conservatorio Profesional de Música

Fotógrafo Felipe Prósperi s/n
36209 Vigo
Tfno: 986213395 Fax: 986206131
cmus.profesional.vigo@edu.xunta.es
<http://cmusvigo.gal>

- **Nadia Boulanger** Tres pezas para viola e piano.
- **Luise Adolpha Le Beau** Tres pezas op. 26
- **Elena Kats-Chernin** Tres Interludios para viola
- **Glinka** Sonata para viola e piano
- **M. Bruch** Romanze
- **Hoffmeister** Concerto en Re M
- **Stamitz** Concerto en Re M
- **Vanhal** Concerto en Do M
- **Reger** Suites para viola soa

10. Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica

Seguindo as instrucións que se recollen no artigo 2º da orde do 8 de Febreiro de 2008 pola que se regula a avaliación e cualificación do alumnado que cursa as ensinanzas profesionais de música na Comunidade Autónoma de Galicia, e que indican que “[...]a avaliación terá un carácter formativo e orientador do proceso educativo e proporcionará unha información constante que permita mellorar tanto os procesos coma os resultados da intervención educativa[...]”, este departamento leva a cabo unha tripla avaliación: do proceso de aprendizaxe (que se desenvolveu no apartado correspondente de cada curso), da programación didáctica e da nosa labor docente.

O seguimento e avaliación das programacións será rexistrado por cada docente e tratado nas reunións periódicas do departamento, quedando constancia na acta daquelas desviacións e modificacións acordadas. Estas ideas e propostas de mellora serán incluídas na memoria final do departamento, xa que servirán de base para a elaboración da programación didáctica do vindeiro curso.

Por outra banda, a misión da Comisión de Coordinación Pedagóxica será a de garantir que as programacións didácticas dos distintos departamentos presenten coherencia secuencial entre todas elas, e indicar, se é o caso, as modificacións pertinentes que deberán ser realizadas polos departamentos.

Dende a especialidade de viola para avaliar a nosa programación didáctica teremos en conta os seguintes aspectos:

- **Obxectivos:** Adecuación ás necesidades específicas do alumnado e do Proxecto Educativo do Centro
- **Contidos:** Validez na súa elección con respecto aos obxectivos plantexados e adecuación ao nivel do alumnado
- **Actividades:** Atención á diversidade das capacidades e adecuación aos intereses do alumnado e aos seus ritmos de aprendizaxe
- **Criterios metodolóxicos:** A adecuación e coherencia dos mesmos
- **Os medios e recursos:** Avaliación dos criterios para a elección dos medios e recursos didácticos e a súa adecuación aos obxectivos propostos.
- **A avaliación:** Comprobarase a idoneidade e a adecuación entre criterios de avaliación, técnicas e procedementos, así como entre os criterios de avaliación, contidos e obxectivos
- **Alumnado:** A relación co alumnado, ademais do clima de convivencia e traballo.

11. Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento

Do mesmo xeito que se indica no punto anterior, a avaliación do labor docente supón un dos tres elementos a avaliar dentro do noso sistema educativo xunto co proceso de aprendizaxe e a programación didáctica.

Será misión do profesorado realizar a análise dos datos que obteña trala avaliación do alumnado e da programación didáctica para realizar as diferentes adaptacións ou adecuacións das estratexias metodolóxicas co fin de mellorar os resultados acadados.

Para levar a cabo este proceso contarase tamén coa análise das enquisas de satisfacción do alumnado como vía alternativa ás clases para obter datos directos relativos á súa función.

Nas reunións do departamento trataranse todos estes puntos ademais dos que o profesorado considere relevantes, sen descoidar aspectos como os recursos materiais e persoais dos que dispón o propio departamento para ofrecer unha ensinanza de calidade, trasladando á Comisión de Coordinación Pedagóxica todo aquilo que se estime oportuno.

12. ANEXOS

12.1 Probas de acceso 1º de grao profesional

Consultar o documento de información das probas de acceso ao Centro.

12.2 Probas de acceso a outros cursos.

Consultar o documento de información das probas de acceso ao Centro.

12.3 Premios Fin de Grao

Segundo consta na lexislación vixente, os departamentos didácticos establecerán os criterios valorativos para a obtención do premio de fin de grao profesional.

12.3.1 Contidos da proba

- Presentación por parte dos aspirantes dun programa cunha duración comprendida entre os 20 e os 40 minutos, sendo 20 minutos a duración mínima para a proba.
- Inclusión dunha serie de obras que representen, cando menos, tres estilos diferentes, quedando excluídos desta particularidade os instrumentos nos que non sexa posible.
- Interpretación de memoria dunha das obras presentadas.
- Elaboración, por parte do aspirante, e posterior entrega na secretaría do Centro (con rexistro de entrada e mediante soporte informático) das notas ao programa elaboradas por el/a mesmo/a, cando menos con tres días de antelación á celebración da proba, non recolléndose ningunha fóra de prazo sen a debida xustificación, que será atendida a criterio da Dirección do Centro. Estas notas ao programa seguirán Máximo dun folio con 3.750 caracteres en formato "DIN A4".

12.3.2 Criterios de avaliación

- Realizar unha interpretación musical de calidade acorde ás esixencias da proba.
- Presentar un programa coherente en relación aos contidos expostos.
- Interpretar un programa que presente obras de diferentes épocas e/ou estilos cunha dificultade acorde ao nivel.

12.3.3 Criterios de cualificación

Ver anexo 12.4

12.4 Folla de calibración para audicións e/ou probas instrumentais

Indicadores	Porcentaxe	Nota
Hábito postural e control da respiración	20%	
Adecuación á partitura	20%	
Calidade do son e/ou afinación	20%	
Interpretación	25%	
Actitude	15%	